

тельности. Раскрыто уровне проявления определенных показателей. Определено понятие критерии, показатель. **Ключевые слова:** критерии готовности, показатели готовности, уровне готовности, учитель физической культуры, тренерская деятельность.

Sopotnytska O.V.

Ternopil Volodymyr Hnatyuk National Pedagogical University

CRITERIA, INDICATORS AND LEVELS OF READINESS OF THE FUTURE TEACHERS OF PHYSICAL TRAINING TO COACHING ACTIVITIES

Summary

On the basis of analysis of psychological, scientific and theoretical, practical, psychophysical, and physical components of readiness of physical training students for professional careers. The article determines the criteria and indicators of readiness of the future teachers of physical training to coaching activities. It reveals certain level of manifestation of certain indicators. The notions of criteria and indicator are determined.

Keywords: readiness criteria, indicators of readiness, readiness, teacher of physical training, coaching activities.

УДК 373.21:005.22(045)

НАУКОВО-МЕТОДИЧНИЙ СУПРОВІД ЗМІСТУ ДОШКІЛЬНОЇ ОСВІТИ: СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ

Фроленкова Н.О.

Хмельницька гуманітарно-педагогічна академія

У статті розглянуто проблему науково-методичного супроводу змісту дошкільної освіти. Закцентовано увагу на тому, що завдяки базовим законодавчо-правовим документам інноваційного характеру науково-методичний супровід змісту дошкільної освіти за роки незалежності набув розвитку. Виокремлено сучасні тенденції науково-методичного супроводу змісту дошкільної освіти. Визначено перспективні тенденції модернізації і подальших трансформацій дошкільної галузі. Здійснено дефінітивний аналіз поняття «тенденція» за сучасними науковими працями.

Ключові слова: зміст дошкільної освіти, науково-методичний супровід, тенденції, сучасний поступ дошкільної освіти, трансформація освіти.

Постановка проблеми у загальному вигляді. Нові суспільно-економічні відносини в нашій державі спричинили зміни ієрархії цінностей у суспільстві та ціннісних доміант кожної особистості. Це зумовлює необхідність суттєвого реформування діяльності всіх соціальних інститутів суспільства. Виклики ХХІ століття та цивілізаційні зміни, що сьогодні відбуваються, вимагають окреслення нових завдань та визначення перспективних тенденцій модернізації і подальших трансформацій освітньої галузі, як соціального інституту.

З. Ленів зазначає, що зміст дошкільної освіти України вимагає визначення чітких методологічних засад, що враховують сучасні світові та європейські тенденції розвитку дошкільної освіти й водночас ґрунтуються на вітчизняному педагогічному доробку [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тенденції оновлення змісту дошкільної освіти висвітлюються у наукових працях А. Богуш, Н. Глухової, А. Гончаренко, С. Довбні, О. Кононко, К. Крутій, В. Кузьменко, В. Кудикіної, Н. Лисенко, Л. Лохвицької, Т. Піроженко, Т. Поніманської, Т. Степанової та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. В. Кремень розглядає трансформацію освіти в Україні як не просто зміну полюсів її адекватності параметрам суспільно-політичного життя, а як реакцію на стратегічні імперативи освіти третього тисячоліття з її орієнтацією не на державу, а на людину, на фундаментальні загальнолюдські цінності, на послідовну демократизацію всього освітян-

ського процесу й усієї освітньо-педагогічної ідеології загалом [5, с. 7]. Тому з урахуванням цивілізаційного поступу та стратегічних напрямів розвитку держави в умовах трансферу національної економіки та світової глобалізації освітніх процесів актуальною є проблема виділення сучасних тенденцій розвитку дошкільної освіти, в контексті яких розглядаємо її зміст – науково-методичний супровід, оскільки проблема змісту дошкільної освіти настільки багатоаспектна, що потребує належного висвітлення.

Формулювання цілей статті. Виклад основного матеріалу дослідження. Розкриємо насамперед ключове поняття дослідження – «тенденція». У тлумачному словнику «тенденція» (від латинської «tendo» – направляю) розглядається як напрям розвитку чого-небудь; прагнення до чогось; «схильність до чогось» [9, с. 777]. Філософський словник трактує поняття «тенденція» як напрям, у котрому відбувається розвиток (суспільства, економіки, держави і тощо) думки чи ідеї, здійснювання закону за внутрішньо притаманною йому логікою руху [11, с. 500].

Під тенденціями сучасні вчені, зокрема Б. Вульфсон, О. Глузман, О. Локшина, В. Луговий, А. Сбруєва, З. Курлянд здебільшого розуміють такі можливості розвитку явища, які охарактеризовують його спрямованість. Зокрема, за В. Луговим, тенденція як можливість багатоваріантна: за наявності певних умов можливість перетворюється на реальність, виступає не тільки як процес, але і як результат процесу, послаблюється або посилюється [8]. Під «тенден-

ціями» в контексті сучасних методологічних підходів до порівняльно-педагогічних досліджень розуміють спрямованість руху та якісні зміни, що відбуваються під час цього руху [7]. Отже, тенденції розвитку освіти потрактовують як напрями її еволюції, що зумовлені впливом як зовнішніх, так і внутрішніх чинників.

У компаративній педагогіці, за С. Довбнею, визначені теоретико-методологічні аспекти. Теоретичне обґрунтування тенденцій базується на тому, що розвиток освітньої системи здійснюється у напрямках, які забезпечують поліпшення виконання нею своїх функцій [3, с. 151]. За дослідженнями А. Сбруєвої згідно з теорією функціональних систем останні йдуть на будь-які удосконалення, перебудови, збурення заради реалізації свого призначення. Тому тенденції освіти щонайперше зумовлюються її функціями, реалізація яких може мати сприятливі або несприятливі зовнішні соціально-культурні умови. Знання тенденцій в освіті дає основу для її прогнозування і доцільного оновлення, підвищення рівня цілісності, системного управління нею, подолання емпіризму в педагогічній науці і практиці [3, с. 151].

Т. Степанова у поняття «тенденція» вкладає наступний зміст: нові напрями і спрямованості її розвитку, прогресивні, інноваційні ідеї і прагнення її подальшого реформування й модернізації відповідно до нових соціокультурних і економічних умов освітнього простору [6, с. 379].

Провідними тенденціями оновлення світового освітнього простору є: 1) орієнтація більшості країн на перехід від елітної освіти до високоякісної освіти для всіх; 2) поглиблення міждержавного співробітництва у галузі освіти, яке залежить від потенціалу національної системи освіти і від рівня умов партнерства держави й окремих учасників; 3) збільшення гуманітарної складової у світовій освіті в цілому за рахунок введення людиноорієнтованих наукових і навчальних дисциплін: політології, психології, соціології, культурології, екології, ергономіки, економіки; 4) значне поширення нововведень за умов збереження національних традицій, що склалися, та національної ідентичності країн і регіонів [6, с. 382].

У контексті нашого дослідження цінними є виокремлені Т. Степановою тенденції, що окреслюють стратегію подальшого розвитку й трансформації змісту передшкільної освіти, як проміжної між дошкільною та початковою ланкою, у сучасному освітньому просторі. Серед найбільш головних і перспективних тенденцій визначено такі як, стандартизація змісту передшкільної освіти; орієнтація змісту передшкільної освіти на реалізацію принципу дитиноцентризму; орієнтація на компетентнісну парадигму передшкільної освіти; всеохопленість дітей передшкільного віку їх перебуванням у навчальних закладах різного типу: варіативність програм та методик передшкільної освіти [6, с. 383].

Таким чином, на основі аналізу наукових досліджень, під тенденціями науково-методичного супроводу змісту дошкільної освіти розуміємо освітній напрям, зокрема дошкільну освіту, у якому відбувається створення, удосконалення, оновлення та трансформація програм, методичного забезпечення, які зумовлені змінами в освіті (зовнішніми і внутрішніми).

Завдяки базовим законодавчо-правовим документам інноваційного характеру науково-методичний супровід змісту дошкільної освіти за роки незалежності набув розвитку: прийнято закон України «Про освіту» (1991), закон України «Про загальну середню освіту» (1999), закон України «Про дошкільну освіту» (2001). Для розвитку методологічних засад функціонування системи дошкільної освіти прийнято нормативні документи: «Державну національну програму

«Освіта» (Україна ХХІ століття) (1993), Базовий компонент дошкільної освіти (1998), Базовий компонент дошкільної освіти в Україні (2012) та Національну доктрину розвитку освіти в Україні (2002).

Відповідно до завдань державної політики щодо розвитку дошкільної освіти України на сучасному етапі, коли визначено її обов'язковість для дітей дошкільного віку, необхідні конкретні та дієві заходи з модернізації дошкільної освіти. Це визначено Законом України «Про внесення змін до законодавчих актів з питань загальної середньої та дошкільної освіти щодо організації навчально-виховного процесу», Указом Президента України від 30.09.2010 р. № 926/2010 «Про заходи щодо забезпечення пріоритетного розвитку освіти в Україні», резолюцією І Всеукраїнського з'їзду педагогічних працівників дошкільної освіти України.

Наступним важливим документом, який визначає тенденції розвитку першої освітньої ланки та її змісту у сучасних реаліях, є проект Концепції розвитку дошкільної освіти до 2016 р.: оновлення нормативно-правових актів; розробка науково-методичного супроводу змісту, організації, діяльності та розвитку системи дошкільної освіти; зміна умов фінансування дошкільних навчальних закладів завдяки посиленню державного фінансування; розвиток та розширення мережі дошкільних навчальних закладів різних типів і форм власності; удосконалення системи підготовки та перепідготовки педагогічних кадрів; удосконалення роботи з сім'єю, широке залучення батьків до освітнього процесу [4].

Звернемося до Білої книги національної освіти України, в якій визначено актуальні напрями розвитку дошкільної освіти на найближчу перспективу. Серед них: підвищення на державному рівні статусу працівників дошкільної освіти; неухильне виконання законодавства щодо забезпечення дітям рівного доступу до дошкільної освіти; відновлення функціонування груп для дітей 7-го року життя, які не вступили до школи, а продовжують відвідувати дошкільний заклад; запровадження механізму фінансування педагогічних працівників на придбання науково-методичної літератури для підвищення свого професійного рівня; розробка методичного й дидактичного супроводу до програм розвитку дітей дошкільного віку; створення для дітей дошкільного віку іграшок та ігор нового покоління, осучаснення дитячих літературних і музичних творів; розроблення варіативної складової змісту дошкільної освіти, що відкриває широкі можливості для створення регіональних та авторських програм; узгодження змісту освітнього стандарту вищої школи, за яким готують фахівців зі спеціальності «Дошкільна освіта», з новою редакцією Базового компонента дошкільної освіти; внесення змін у Базові плани підготовки та перепідготовки фахівців за спеціальністю «Дошкільна освіта»; створення підручників і посібників з дошкільної педагогіки, педагогічної і дитячої психології нового покоління [1, с. 130].

Відповідно до означених актуальних напрямів розбудови системи дошкільної освіти та, зокрема, її науково-методичного супроводу, визначимо провідні тенденції модернізації і подальших трансформацій. До тенденцій науково-методичного супроводу змісту дошкільної освіти в Україні відносимо: деполітизацію і набуття національного і регіонального характеру науково-методичного супроводу змісту дошкільної освіти; диференційований та інтегрований підхід до структурування науково-методичного супроводу змісту дошкільної освіти; трансформацію виховання і навчання дітей дошкільного віку на компетентнісних засадах; домінантність особистісно-орієнтованого підходу щодо науково-мето-

дичного супроводу змісту дошкільної освіти; реалізацію педагогічного супроводу діяльності дітей дошкільного віку на суб'єкт-суб'єктних засадах.

Для сучасних тенденцій науково-методичного супроводу змісту дошкільної освіти характерні динамічність, інтегративність, демократичність. Враховуючи дані характеристики тенденцій вважаємо, за необхідне вказати на те, що вони мають проєктивний характер. Тенденції визначають напрям науково-методичного супроводу змісту дошкільної освіти не лише на сучасному етапі, але і визначають подальші перспективи дошкільної освіти в Україні: реформація змісту навчання; корекція спрямованості навчального процесу; трансформація сфери знань, особистісно орієнтованої педагогічної системи; органічна адаптованість особистості до життя у світі багатоманітних зв'язків; інноваційний характер освіти; інноваційні педагогічні технології, розвитку й поглиблення риторичного виміру в освіті.

У змісті дошкільної освіти знайшли прояв і загальні тенденції його розвитку, пов'язані з такими чинниками, як гуманізація, професіоналізм, безперервність, наступ-

ність, перспективність, зміна у співвідношенні традиційних та інноваційних процесів. Отож, сучасні тенденції розвитку дошкільної освіти характеризуються переходом від традиційної моделі виховання до особистісно-орієнтованої. Саме на такому пріоритеті – ідеї дитиноцентризму – наголошує В. Кремень [1, с. 137]. Необхідно створити сприятливі умови для особистісного становлення й творчої самореалізації кожної дитини, формування її життєвої компетентності.

Висновки і перспективи подальшого розвитку. Виділення сучасних тенденцій означеної проблеми є важливим концептом в педагогічному дослідженні. Проаналізувавши науково-методичний супровід змісту дошкільної освіти засвідчуємо, дане поняття є категорією динамічною; перебуває у постійному розвитку, в якому виокремлено сучасні та перспективні стратегічні тенденції демократичної системи освіти, зокрема дошкільної, оновлення програм, впровадження інноваційних педагогічних технологій у методичний супровід.

Позиції, висвітлені в статті, не вичерпують усього кола проблем.

Список літератури:

1. Біла книга національної освіти України / [За ред. В. Г. Кременя]. – К.: ТОВ «Інформаційні системи», 2010. – 342 с.
2. Вульфсон Б. Л. Стратегия развития образования на Западе на пороге XXI века / Б. Л. Вульфсон – М.: Изво «УРАО», 1999. – 208 с.
3. Довбня С. Тенденції розвитку програмно-методичного забезпечення ігрової діяльності дітей дошкільного віку в Україні (др. пол. XX ст. – поч. XXI ст.) / Софія Довбня // Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя: Психолого-педагогічні науки. – 2013. – № 3. – С. 150-153.
4. Концепція розвитку дошкільної освіти на 2010-2016 рр. (Проєкт) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.mon.gov.ua/images/gr/obg/proekt_konceptii_rozvytku_doshkilnoyi_osvity_Ukrainy_2010-2016.doc
5. Ленів З. Традиційні та інноваційні підходи до формування змістового наповнення сучасної дошкільної освіти / Зоряна Ленів. – Матеріали науково-методичного семінару «Науково-методичні засади наступності дошкільної та початкової освіти» (5 січня 2015 року, м. Львів) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://lnu.edu.ua/faculty.php?faculty=pedcollege&page=news&new=%C2%ABtradysijni-ta-innovatsijni-pidhody-do-formuvannja-zmistovogo-narovnennja-suchasnoj-doshkilnoj-osvity%C2%BB:884>
6. Степанова Т. М. Трансформації змісту передшкільної освіти в історії розвитку вітчизняної дошкільної педагогіки (кінець XIX-XX століття): [монографія] / Т. М. Степанова. – К.: Видавничий Дім «Слово», 2011. – 424 с.

Фроленкова Н.А.

Хмельницькая гуманитарно-педагогическая академия

НАУЧНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ СОПРОВОЖДЕНИЕ СОДЕРЖАНИЯ ДОШКОЛЬНОГО ОБРАЗОВАНИЯ: СОВРЕМЕННЫЕ ТЕНДЕНЦИИ

Аннотация

В статье рассмотрена проблема научно-методического сопровождения содержания дошкольного образования. Акцентируется внимание на том, что благодаря базовым законодательно-правовым документам инновационного характера научно-методическое сопровождение содержания дошкольного образования за годы независимости получило развитие. Выделены современные тенденции научно-методического сопровождения содержания дошкольного образования. Определены перспективные тенденции модернизации и последующих трансформаций дошкольного образования. Осуществлен дефинитивный анализ понятия «тенденция» по современным научным трудам. **Ключевые слова:** содержание дошкольного образования, научно-методическое сопровождение, тенденции, современное становление дошкольного образования, трансформация образования.

Frolenkova N.O.

Khmelnytskyi Humanitarian-Pedagogical Academy

SCIENTIFIC AND METHODOLOGICAL SUPPORT OF CONTENT OF PRESCHOOL EDUCATION: MODERN TRENDS

Summary

In the article, the problem of scientific and methodological support of content of preschool education is revealed. Attention is focused on the fact that the basic statutory instruments of innovative nature contributed to development of scientific and methodological support of content of preschool education since independence of Ukraine. Current trends of scientific and methodological support of content of preschool education are determined. Perspective trends of modernization and further transformation of preschool area are specified. Definitive analysis of the concept of “trend” in modern scientific works is conducted. **Keywords:** content of pre-school education, scientific and methodological support, trends, modern establishment of preschool education, transformation of education.